

*А.Ю. Іванова – здобувач кафедри фінансового права
Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого*

МІСЦЕ ВЛАДНИХ СУБ'ЄКТІВ У СИСТЕМІ УЧАСНИКІВ БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

Суб'єкт бюджетного права і суб'єкт бюджетного правовідношення – це однорідні, але не ідентичні категорії. В більшості випадків вони співпадають. Так, Державне казначейство України, що є суб'єктом бюджетного права, стає суб'єктом бюджетного правовідношення, тільки безпосередньо беручи у ньому участь (наприклад, розподіляючи надходження від загальнодержавних податків та зборів між ланками бюджетної системи). Крім того, суб'єкт бюджетного права і суб'єкт бюджетного правовідношення – це взаємопов'язані поняття. Цей зв'язок проявляється при здійсненні суб'єктом бюджетного права своєї правосуб'єктності, реалізація якої робить його суб'єктом бюджетного правовідношення. Так, розпорядник бюджетних коштів, що надає бюджетний запит у вищий орган виступає суб'єктом бюджетного правовідношення. Вони характеризуються і певною похідністю, коли суб'єкт бюджетного правовідношення є похідним від суб'єкта бюджетного права. Так, особа не може первісно приймати участь у бюджетному правовідношенні, не будучи при цьому носієм бюджетних обов'язків та прав (наприклад, Контрольно-ревізійна служба в Україні не має права перевіряти цільове використання бюджетних коштів підконтрольних осіб, не володіючи при цьому бюджетною правосуб'єктністю).

Головним суб'єктом бюджетних правовідносин виступає держава – Україна. Це проявляється у тому, що тільки держава має можливість цілісно організувати, а в подальшому і безпосередньо здійснити цільовий розподіл та використання публічних фондів країни. Шляхом розподілу бюджетних коштів держава реалізує соціальні програми, здійснює фінансування заходів, спрямованих на розвиток освіти, підтримку належного рівня життя всього суспільства тощо. Державні органи, що виконують державні приписи у бюджетних правовідносинах, поділяються на органи загальної та спеціальної компетенції. До першої групи входять структури, для яких бюджетна діяльність не є основною метою функціонування. Сюди відносяться: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим та Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи. До другої групи традиційно включають органи, які створені саме з метою здійснення бюджетної діяльності і така діяльність є основною їх функцією. У цю групу входять: Рахункова Палата України, Державне казначейство України, Державна контрольно-ревізійна служба України, Міністерство фінансів України. Такі повноваження державних органів як суб'єктів бюджетних правовідносин є проявами бюджетної компетенції держави, як владного учасника таких правовідносин. Таким чином, держава завжди виступає

учасником бюджетних правовідносин і реалізує свою бюджетну компетенцію як безпосередньо, так і через систему відповідних державних органів як загальної так і спеціальної компетенції.

Отже, з огляду на вищевикладене, автор дійшов наступних висновків: 1) суб'єкт бюджетного правовідношення – це реальний учасник бюджетного правовідношення, поведінка якого регулюється нормами бюджетного права, який є носієм бюджетних обов'язків та прав та таким, що реалізує їх; 2) суб'єкт бюджетного права і суб'єкт бюджетного правовідношення – це взаємопов'язані поняття, що проявляється при здійсненні суб'єктом бюджетного права своєї правосуб'єктності, реалізація якої робить його суб'єктом бюджетного правовідношення; 3) держава завжди виступає учасником бюджетних правовідносин і реалізує свою бюджетну компетенцію через систему відповідних державних органів як загальної так і спеціальної компетенції.